

SVEBRA 2009:1

Riktlinje för kontroll och underhåll av rökluckor

Version 2

Denna riktlinje är beslutad av SVEBRAs norm- och certifieringskommitté och träder i
kraft 2025-02-17

Innehåll

Kontroll och underhåll av rökluckor	3
1. Bakgrund	3
2. Orientering	3
3. Syfte.....	3
4. Definitioner.....	4
5. Referenser	5
6. Avgränsningar	5
7. Tillämpning.....	5
8. Rutinkontroll (egenkontroll)	5
9. Kontroll och underhåll	6
9.1. Årlig kontroll och underhåll	6
9.2. Utökad kontroll och underhåll.....	8
9.3. Felaktig röklucka / komponent.....	9
9.4. Märkning	9
10. Register/dokumentation.....	10

Kontroll och underhåll av rökluckor

1. Bakgrund

SVEBRA, Svenska Brandsäkerhetsföretag är en samhällsnyttig förening för brandsäkerhetsföretag med en vision att göra samhället brandsäkrare.

Föreningen har till uppgift att höja statusen för SBA, systematiskt brandskyddsarbete och öka kvalitén på de tjänster som tillhandahålls i branschen genom att bistå med kompetensutveckling i form av certifiering, normer och riktlinjer, utbildning, information och rådgivning.

2. Orientering

Rökluckor är en viktig del i ett effektivt brandskydd. Förutsatt att rökluckorna fungerar kan de utgöra en viktig del i att rädda liv, begränsa skador på personer och egendom samt underlätta räddningstjänstens insats.

3. Syfte

Syftet med SVEBRAs riktlinje för kontroll och underhåll av rökluckor är att beskriva vad som ska ingå i kontroll och underhåll för att uppfylla lagstiftning, andra regelverk och rekommendationer.

Riktlinjen är framtagen i enlighet med:

- SS 883007:2015 – Kontroll av termisk brandgasventilation
- arbetsmiljölagen 3 kap 2§. Allmänna skyldigheter; lokaler samt maskiner, redskap, skyddsutrustning och andra tekniska anordningar ska underhållas väl. Lag (2002:585).
- tillverkarens eller tillverkarens representants anvisningar

4. Definitioner

Brandspjäll	En brandteknisk installation i ventilationen som förhindrar att brandgaser sprider sig.
Kompetent person	Person som har erforderlig kunskap att utföra rutinkontroll.
Kontrolljournal	I kontrolljournalen antecknas olika kontroller och händelser som inträffats i verksamheten av kompetent person hos fastighetsägaren / verksamheten eller en utsedd representant.
Manöverdon	Manuellt aktiveringsdon för öppning av rökluckor.
Medlemsföretag	Företag som betalar medlemsavgift i branschföreningen SVEBRA, Svenska Brandsäkerhetsföretag.
Mekanisk brandgasventilation	Brandgasfläkt.
PPV-fläktar	Positive Pressure Ventilation, det vill säga övertrycksfläkt.
Röklucketekniker	SVEBRA-certifierad person med utbildning, erfarenhet och kunskap om varje åtgärd vid kontroll och underhåll.
Register / dokumentation	Samlat dokument som kan vara digitalt som beskriver anläggningen och dess status.
SVEBRA-certifierad person	Person som har gått en SVEBRA-certifierad utbildning som avslutats med examination med godkänt resultat. SVEBRA-certifierad utbildning för att utföra kontroll av rökluckor enligt SVEBRA 2023:2 Norm för krav på utbildning Brandgasventilation - Rökluckor.
Tillverkare	Företag som konstruerar och tillverkar en produkt samt säkerställer att produkten överensstämmer med gällande krav och släpper ut den på marknaden.
UPS	Avbrottsfri kraftförsörjning.

5. Referenser

I denna riktlinje finns referenser till följande dokument:

2002:585 kap 3 2§	Arbetsmiljölagen
SS 883007:2015	Brand och räddning – Brandgasventilatorer – Kontroll av termisk brandgasventilation
SS-EN 12101-10	Brand och räddning – System och komponenter för rök- och brandgaser – Del 10: Strömförsörjning
SVEBRA 2023:2	Norm för krav på utbildning Brandgasventilation – Rökluckor

6. Avgränsningar

Denna riktlinje anger kontroll och underhåll av rökluckor men inte kontroll och underhåll av brandspjäll, mekaniska rökluckor och PPV-fläktar (övertrycksventilation).

7. Tillämpning

Medlemsföretag i SVEBRA har förbundit sig att tillämpa föreningens riktlinjer för kontroll och underhåll. Det gäller såväl i företagets egen verksamhet som vid marknadsföring och rådgivning till kunder.

8. Rutinkontroll (egenkontroll)

Med rutinkontroll avses den kontroll som utförs löpande av kompetent person hos fastighetsägaren/verksamheten eller en utsedd representant. Kontrollen ska utföras regelbundet. Intervallet bör inte överskrida 3 månader annat än i undantagsfall.

Vid kontroll av manöverdon säkerställs att:

- årlig kontroll och underhåll har utförts
- manöverdonet är tydligt uppmärkt med reflexskylt
- i förekommande fall kontrollera att lucka för manöverdon går att öppna och eventuell vev finns kvar
- kontrollera att det inte finns felindikering

Vid den visuella kontrollen ska följande säkerställas att rökluckorna:

- inte är uppenbart satta ur funktion
- inte är uppenbart spruckna, skadade eller otäta

Resultatet av rutinkontroll ska av den kompetenta personen registreras i kontrolljournal.

9. Kontroll och underhåll

Kontroll och underhåll ska normalt utföras en gång om året av en SVEBRA-certifierad tekniker som har kunskap om rökluckor och tillgång till gällande lagar, regelverk och rekommendationer samt verktyg och skriftliga instruktioner.

Utbildning som certifierar person att utföra kontroll och underhåll av rökluckor är SVEBRA 2023:2.

Kontroll och underhåll ska ske i enlighet med denna riktlinje och tillverkarens anvisningar.

9.1. Årlig kontroll och underhåll

Kontroll bör också göras vid ändrade driftförhållanden, vid ombyggnad av eller efter målning, då risk finns att ventilatorernas rörliga delar fastnat eller skadats.

Vid den årliga kontrollen ska följande punkter utföras och säkerställas:

Invändig draganordning

1. aktivera rökluckorna med reglage
2. draghandtaget är intakt
3. mekaniken löper lätt
4. eventuella luckor för manöverdon går att öppna med brandkårsnyckel och att de stänger ordentligt
5. glidytor smörjs vid behov

Utvändig öppningsanordning

6. aktivera rökluckorna med reglage. Använd verktyg vid stängning av nedåtgående rökluckor
7. tillse att mekaniken löper lätt och att eventuellt draghandtag är intakt
8. smörj glidytor vid behov

Aktiveringspatron

9. aktiveringsanordning med koldioxidpatron ska funktionsprovas genom att patronen aktiveras
10. kontrollera att ledningar och slangar är hela
11. luckan öppnar korrekt
12. ersätt använd patron med ny patron

Öppning från manöverdon

13. följ instruktioner för manöverdonet. Öppningsanordning ska öppna rökluckorna individuellt eller gruppvis
14. tillse att eventuell komfortventilation inte påverkar funktionen för rökluckorna

Röklucka

15. kontrollera att nedstörtningsskydd är intakt. Beakta speciellt skyddet för nedåtöppnande luckor
16. kontrollera att avrinningsrännor inte är igensatta
17. kontrollera kupol och lock med avseende på sprickor eller otätheter samt att luckorna inte skevar och att infästningen mot gångjärnen inte glappar
18. tätninglistor ska vara hela och mjuka
19. låsmekanismens rörliga delar ska löpa fritt och smörjas vid behov
20. gångjärn ska smörjas
21. kontrollera magneten och känn försiktigt att den inte är onormalt varm
22. eventuell gångjärnsbroms ska inte hindra lockets öppningsvinkel eller begränsa öppningsarean

Smältlänk

23. smältlänk ska vara opåverkad, oskadad och inte nedsmutsad
24. smältlänk ska vara märkt med aktiveringstemperatur och eventuellt batchnummer. Notera smältlänkens gradtal och eventuellt batchnummer i register/dokumentation. I lokaler med vattensprinkler ska smältlänkens gradtal vara minst 25°C högre än sprinklerns termiska aktiveringstemperatur. För rökluckor med ljusgenomsläpp kan smältlänk med högre gradtal accepteras. Batchnummer kan vara unikt nummer, bokstäver eller årtal

Gasfjäder

25. gasfjäderens funktion ska kontrolleras med belastning

Stötdämpare och torsionsfjäder

26. tillse att stötdämpare är hela och inte läcker
27. torsionsfjädrar ska vara opåverkade, inte ha sprickbildningar eller rostangrepp samt kontrolleras med belastning

Manöverdon

28. vajrar är hela och inte rostiga. Vajer med mantel av plast eller gummi samt galvaniserad vajer med kärna av bomull ska bytas omgående
29. smörj bryttrissor vid behov
30. eventuell vevanordning fungerar och att luckan till vevanordning går att öppna. Smörj spärrmekanismen. Kontrollera att vev finns.
31. manöverdon ska vara försedd med reflekterande skylt "RÖKLUCKA" eller motsvarande text.

I system med batteri för nöddrift ska det kontrolleras att:

32. batterierna är opåverkade
33. i system för motor ska batterikapaciteten vara tillräcklig för 72 timmars reservdrift vid bortfall av nätspänning i enligt SS-EN 12101-10
34. i system för hållmagnet rekommenderas att batterikapaciteten bör vara dimensionerad för minst 24 timmars nöddrift
35. batteri byts enligt UPS-tillverkarens anvisning

Signalgivare

36. eventuell indikeringslampa eller annan signalgivare vid funktionstest indikerar öppen och/eller stängd.

Resultatet av kontroll och underhåll ska av Röklucketekniker registreras i serviceregister/dokumentation.

9.2. Utökad kontroll och underhåll

Vart tionde år ska det verifieras att gasfjäders lyftförmåga uppfyller faktiska tekniska krav.

Testen kan ske med motvikter som till exempel sandsäckar, annan barlast eller på en verkstad med utrustning som kan mäta kraften (Newton) som de klarar av.

Alternativ till att testa gasfjädern med vikter är att byta ut dessa mot nya. Vid utbyte av gasfjädrar i en lucka ska samtliga bytas vid samma tillfälle.

9.3. Felaktig röklucka / komponent

Röklucka är felaktig och ska ej godkännas om Röklucketekniker bedömer att:

1. Rökluckan eller någon komponent saknas eller är bristfällig så att funktionen eller säkerheten är nedsatt eller det finns funktionshinder fel.

Om inte åtgärd för att rätta till ett fel kan vidtas omedelbart ska Röklucketeknikern omgående informera fastighetsägaren/verksamheten eller dess utsedda representant skriftligen om bristen.

9.4. Märkning

Märkning ska vara varaktig och läsbar.

9.4.1 Årlig kontroll och underhåll

Följande uppgifter ska framgå vid rökluckor, UPS och manöverdon:

- år och månad när årlig kontroll och underhåll är utförd
- namn och kontaktuppgifter till leverantören som utfört kontroll och underhåll
- märke som identifierar SVEBRA certifierad person
- om det finns anmärkning i dokumentationen

9.4.2 Utökad kontroll och underhåll gasfjäder

Vid utökad kontroll och underhåll av gasfjädern ska det framgå på gasfjädern när den är gjord eller installationsdatum för ersättningsfjäder.

9.4.3 Byte av batteri

Vid byte av batteri ska installationsdatum framgå på batteriet.

9.4.4 Reparation nödvändig

Om det finns allvarliga fel på rökluckan ska vid manöverdon märkas tydligt med "UR FUNKTION" eller liknande samt att beställaren skriftligen informeras.

10. Register/dokumentation

Efter utförda kontroller ska arbetet dokumenteras i ett register där varje komponent i rökluckesystemet identifieras, till exempel genom ett unikt nummer. Exempel på komponent är röklucka, manöverdon, tryckknapp och batteribackup.

I registret ska det finnas:

- information om var komponenterna är placerade
- datum för utökad kontroll och underhåll av gasfjäder
- datum på senaste batteribyte samt batteriets kapacitet
- systemets utspänning
- resultatet av kontroll och underhåll, det vill säga om rökluckesystemet är godkänd i enlighet med SVEBRAs riktlinjer
- om reparation eller annan åtgärd krävs
- vilket datum (år och månad) som kontroll och underhåll utfördes
- vem som har utfört kontroll och underhåll
- vilket datum (år och månad) som senaste utökade kontroll och underhåll utfördes

Registret ska hållas tillgängligt eller överlämnas till kund efter det att arbetet har utförts.